

KIEMSARGIO SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA Nr. 5

I. BENDROJI DALIS

1. Kiemsargiu savarankiškai gali dirbti asmuo, teoriškai ir praktiškai išmokytas saugiai dirbti, susipažinęs su darbo metu naudojamų elektrinių prietaisų konstrukcija ir eksploataavimo ypatumais, pasitikrinęs sveikatą ir instruktuoatas (įforminus instruktavimo registravimo žurnaluose) pagal:
 - 1.1. darbuotojo saugos ir sveikatos įvadinę instrukciją;
 - 1.2. bendrąją priešgaisrinės saugos instrukciją;
 - 1.3. struktūrinio padalinio priešgaisrinės saugos instrukciją;
 - 1.4. darbuotojo saugos ir sveikatos (pagal darbo vietą) instrukciją;
 - 1.5. neelektrotechninio personalo darbuotojo saugos ir sveikatos instrukciją.
2. Periodiškai darbuotojas instruktuojamas ne rečiau kaip vieną kartą per dvylika mėnesių.
3. Papildomai darbo vietoje darbuotojas instruktuojamas: jei patvirtinama nauja darbuotojo saugos ir sveikatos instrukcija arba padaroma pakeitimų esamoje; jei pakeičiama darbo vieta (atliekamas darbas); valstybiniam darbo inspektoriui, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistui arba tiesioginiam vadovui įsitikinus, kad darbuotojo žinios yra nepakankamos; pasikeitus darbo sąlygoms, turinčioms įtakos darbuotojo saugai ir sveikatai; įvykus nelaimingam atsitikimui, avarijai arba susirgus profesine liga.
4. Darbuotojas privalo laikytis nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų:
 - 4.1. darbo ir poilsio laiko paskirstymas nustatomas pagal įmonės darbo tvarkos taisykles;
 - 4.2. dirbtas laikas žymimas Vyriausybės patvirtintos pavyzdinės formos darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose;
 - 4.3. draudžiama dirbti dvi pamainas iš eilės;
 - 4.4. suteikiama pertrauka pavalgyti ir pailsėti, kurią darbuotojas naudoja savo nuožiūra. Tuo metu jis gali palikti darbo vietą.
5. Darbuotojui draudžiama ateiti į darbą neblaiviam, darbo metu vartoti alkoholinius gėrimus, narkotines bei toksines medžiagas.
6. Kiemsargis, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo, ūmios profesinės ligos, turi nedelsdamas kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą, pranešti tiesioginiam darbo vadovui, darbdaviui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą arba apie jį sužinojęs, turi nedelsdamas suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą ir pranešti tiesioginiam darbo vadovui, darbdaviui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai. Jeigu reikia, iškviešti greitąją medicinos pagalbą. Darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu. Jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtinausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.
7. Pastebėjus įrenginių ar instrumentų gedimą, esant nesaugiai darbo vietai, netvarkingoms asmeninėms apsaugos priemonėms, jei darbo vieta nepakankamai apšviesta, darbus nutraukti ir nedelsiant pranešti tiesioginiam darbo vadovui.

8. Asmens higienos reikalavimai:
 - 8.1. darbo vietoje nelaikyti ir nevalgyti maisto produktų;
 - 8.2. dirbti tik dėvint darbo drabužius, avalynę, asmenines apsaugines priemones;
 - 8.3. naudojant chemikalų skiedinius dėvėti gumines pirštines;
 - 8.4. suterštus darbo drabužius būtina išskalbti, o avalynę nuplauti;
 - 8.5. draudžiama eiti į visuomeninio maitinimo įstaigas apsirengus darbo drabužiais;
 - 8.6. po darbo ir prieš pertrauką švariai nusiplauti rankas su muilu;
 - 8.7. nelaikyti kartu asmeninių ir darbo drabužių.
9. Draudžiama darbo drabužius susegti smeigtukais, adatomis, kišenėse laikyti aštrius daiktus, naudoti darbo drabužius ne pagal paskirtį.
10. Pakilus kūno temperatūrai, pranešti tiesioginiam darbo vadovui ir kreiptis į gydymo įstaigą.
11. Už šios instrukcijos nurodymų nevykdymą darbuotojui taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta atsakomybė.

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

12. Pavojingi ir kenksmingi veiksniai:
 - 12.1. elektros srovės poveikis – galimi širdies veiklos, kvėpavimo sutrikimai, įvairių laipsnių nudegimai, netenkama sąmonė, kartais ištinke staigi mirtis;
 - 12.2. netvarkinga darbo vieta (slidžios, nelygios grindys ir laiptai, nėra turėklų) – galimos sunkios bei mirtinos traumos;
 - 12.3. netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė, ir t. t.) darbo vietoje – neigiamas poveikis organizmui;
 - 12.4. nepalankios meteorologinės sąlygos – galimos traumos;
 - 12.5. netvarkingi įrenginiai, įrankiai ir kt. – galimas susižeidimas, sužalojimas;
 - 12.6. galimybė įsipjauti į aštrius daiktus, briaunas – galimos traumos;
 - 12.7. kritimas nuo kopėčių – galimos traumos;
 - 12.8. dulks (organinės ir neorganinės kilmės), alergiškai veikiančios visą organizmą - galimi uždegimai, alerginės ir profesinės ligos;
 - 12.9. triukšmas, vibracija – neigiamas poveikis centrinei nervų sistemai;
 - 12.10. besisukančios ir kitaip judančios įrenginio dalys – galimos traumos;
 - 12.11. aštrūs įrenginių, inventoriaus, mechanizmų kampai – galimi sužeidimai, traumos; (ten, kur dirba su įrenginiais);
 - 12.12. krintantys, griūvantys daiktai, kroviniai – galimos traumos, sunkūs sužeidimai;
 - 12.13. dūžtantys daiktai, šukių valymas – galimos pjautinės traumos, sužeidimai;
 - 12.14. neprognozuojami stichiniai gamtos reiškiniai – galimos traumos, sunkūs sužeidimai.
13. Darbdavys (įvertinęs kenksmingus ir pavojingus fizinius, cheminius, biologinius ir kitokius veiksnius) privalo nemokamai aprūpinti darbuotoją asmeninėmis apsaugos priemonėmis. Būtinoms priemonėms:
 - 13.1. darbo kostiumas (chalatas);
 - 13.2. signalinė liemenė;
 - 13.3. darbo pirštinės (medvilninės, guminės);
 - 13.4. apsauginiai akiniai;
 - 13.5. kvėpavimo takų asmeninės apsauginės priemonės.
14. Kiekviena asmeninė apsaugos priemonė turi:

- 14.1. apsaugoti nuo galimų kenksmingų, pavojingų veiksnių, esančių darbo aplinkoje, nesukeldama didesnės rizikos darbuotojo sveikatai ir saugai;
 - 14.2. atitikti ergonominius reikalavimus ir esamą darbuotojo sveikatos būklę;
 - 14.3. tikti (būti atitinkamai priderinta) darbuotojui.
15. Asmeninė apsauginė priemonė naudojama, kai darbo aplinkoje negalima išvengti rizikos arba pakankamai ją apriboti kolektyvinėmis saugos arba darbo organizavimo priemonėmis, metodais ir būdais.
16. Darbdavys:
- 16.1. esant reikalui, turi teisę nemokamai išduoti darbuotojui daugiau asmeninių apsaugos priemonių, negu numatyta pagal asmeninių apsaugos priemonių sąrašą;
 - 16.2. turi kontroliuoti, ar asmeninės apsauginės priemonės, kuriomis aprūpinami darbuotojai, turi privalomą atitikties žymą arba sertifikatą, įrodantį, kad jos atitinka galiojančių saugos darbe norminių aktų reikalavimus;
 - 16.3. turi nemokamai duoti plovimo, nukenksminimo priemonių darbuotojams, dirbantiems tuos darbus, dėl kurių jų odą gali paveikti kenksmingosios medžiagos;
 - 16.4. turi užtikrinti, kad asmeninės apsaugos priemonės būtų laikomos, naudojamos, valomos, techniškai prižiūrimos, esant reikalui dezinfekuojamos, aprūpinamos atsarginėmis dalimis priemonės gamintojo pateiktoje informacijoje (instrukcijoje) nustatyta tvarka;
 - 16.5. turi išduoti pakaitinius komplektus asmeninių apsaugos priemonių valymo, skalbimo, taisymo ir nukenksminimo metu;
 - 16.6. turi kontroliuoti, kad būtų užtikrinti atitinkami higienos reikalavimai, jeigu, aplinkybėms reikalaujant, asmeninės apsauginės priemonės naudojamos kelių asmenų;
 - 16.7. turi įvertinti esamas darbo sąlygas ir nustatyti asmeninių apsauginių priemonių naudojimo trukmę pagal įmonių gamintojų instrukcijas.
17. Asmeninė apsaugos priemonė yra darbdavio nuosavybė, todėl ją darbuotojas turi grąžinti išeidamas iš darbo, pereinamas į kitą darbą toje pačioje įmonėje, kur ši priemonė nenumatyta pagal darbo aplinkos rizikingumą. Asmeninė apsauginė priemonė turi būti keičiama, jeigu ji susidėvi.
18. Valytoja privalo:
- 18.1. prieš kiekvieną apsaugos priemonės panaudojimą privalo patikrinti, ar ji nėra sugedusi, pažeista, nešvari, ar nepasibaigęs jos galiojimo laikas, pažymėtas spaude;
 - 18.2. dirbti su išduotomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis;
 - 18.3. rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį asmenines apsaugos priemones; laiku pranešti tiesioginiam darbo vadovui apie jų nusidėvėjimą, užteršimą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;
 - 18.4. įstatymų nustatyta tvarka atlyginti nuostolius, jeigu asmeninė apsaugos priemonė dėl darbuotojo kaltės dingo arba buvo sugadinta.
19. Negalima naudotis asmenine apsaugine priemone, pasibaigusio galiojimo, išbandymo termino.

III. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

20. Gauti tiesioginio darbo vadovo užduotį, susipažinti su darbų vykdymo tvarka ir saugiais darbo metodais.
21. Apsirengti tvarkingus ir tinkamo dydžio darbo drabužius, užsisagstyti juos, patikrinti asmenines apsaugos priemones ir naudoti jas pagal paskirtį.

22. Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą, pašalinti nereikalingus daiktus, galinčius trukdyti dirbti, įsitikinti, ar neužkrautos vaikščioti skirtos vietos, vizualiai patikrinti, ar pakankamas vietinis apšvietimas.
23. Apžiūrėti darbo metu naudojamus elektros įrenginius: ar nenutrūkę elektros laidai, jungiantys įrenginį su elektros tinklu, ar nepažeista jų izoliacija, ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų.
24. Patikrinti darbo įrankius (kibirus, šepetčius, šluotas). Šiukšlinės ir kibirai privalo turėti tvarkingus, stipriai pritvirtintus lankelius ir rankenėles be aštrių briaunų ir atraižų. Draudžiama dirbti netvarkingais įrankiais.
25. Įrankių mediniai kotoi turi būti lygūs, be įskilimų ar atskilimų, lakuoti arba dažyti. Šluotos, kastuvo koto ilgis turi būti ergonomiškas.
26. Vizualiai patikrinti darbo vietos įrenginių (vejapjovės, krūmapjovės, gyvatvorių žirklių) būklę.
27. Pastebėjus bet kokį gedimą, netvarką ar keliantį pavojų veiksni, informuoti tiesioginį vadovą. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai.

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

28. Vykdyti vidaus darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimus, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis darbo vadovas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.
29. Darbo metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems.
30. Šluoti šaligatvius, rinkti šiukšles, pjauti žolę reikia tada, kai nėra šalia žmonių.
31. Šluojant važiuojamojoje gatvės dalyje dėvėti apsauginę signalinę liemenę.
32. Nelaikyti kibirų, šluotų ir kitų pagalbinių priemonių praeiti skirtose vietose.
33. Šiukšles, atliekas krauti į specialiai tam skirtą vietą (tarą), nepalikti jų praeiti skirtose vietose, kampuose ir neapšviestose vietose.
34. Stebėti, kad būtų švarūs ir saugūs laiptai ir praėjimai, šalinti iš jų šiukšles, kitas atliekas, žiemos metu nuvalyti nuo jų ledą ir pabarstyti pakopas smėliu, druska. Šalinti iš praėjimų ir nuo laiptų tepalus, vandenį, dažus.
35. Dirbant su dezinfekuojančiais skiediniais, būtina dėvėti gumines pirštines.
36. Baigus darbą su dezinfekuojančiais skiediniais būtina nuplauti gumines pirštines su muilu, nenusiėmus jų nuo rankų. Nuo rankų nusiimti tik švarias pirštines.
37. Genėjant medžius, naudoti skečiamąsias kopėčias, kurias tuo metu turi laikyti antras asmuo. Šio darbo metu reikia dėvėti apsauginius akinius, šalną.
38. Skečiamosios kopėčios turi būti sukabintos specialiu kabliu, kad pačios neišsiskėstų, ir aprūpintos neslystančiais antgaliais.
39. Lipti kopėčiomis galima į tokį aukštį, kad paskutinė viršutinė pakopa būtų ne žemiau kaip krūtinės lygyje.
40. Dirbant ant kopėčių didesniame kaip 1,3 m aukštyje, būtina naudotis apsauginiais diržais. Apsauginį diržą tvirtinti prie medžio kamieno.
41. Kiemsargiui draudžiama:
 - 41.1. valyti aplink dirbančius mechanizmus;
 - 41.2. liesti rankomis arba įrankiais judančias mašinų detales, elektros laidus ir kitus įrenginius su elektros įtampa;

- 41.3. *atremti kopėčias ir pačiam remtis į langų rėmus ar stiklus;*
- 41.4. liesti nutrūkusius, su pažeista izoliacija laidus, netvarkingus kištukų lizdus, jungiklius, kitus elektros įtaisus;
- 41.5. dirbti ant kopėčių ir kitų paaukštinimų, esant tik vienam žmogui.
- 42. Palaikyti tvarką ir švarą darbo vietoje.
- 43. Nedirbti, jei darbo vieta nepakankamai apšviesta.
- 44. Elektrosaugos reikalavimai:
 - 44.1. *neliesti drėgnomis rankomis elektros laidų, kabelių, kištukų, prietaisų ar įrenginių;*
 - 44.2. *nedirbti su elektros įrankiais ar prietaisais, jeigu prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis;*
 - 44.3. *nedirbti su netvarkingais elektros įrankiais, prietaisais ar įrenginiais;*
 - 44.4. *dirbti tik su įžemintais prietaisais bei įrenginiais;*
 - 44.5. *nesiliesti vienu metu prie įžemintų dalių (centrinio apšildymo radiatorių, vamzdžių ir pan.) ir elektros įrenginių metalinių dalių (stalinės lempos ir kt.), kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei per žmogaus kūną;*
 - 44.6. *panaudojus elektros įrankį, prietaisą ar įrenginį, tuoj pat išjungti;*
 - 44.7. *nedirbti su elektros prietaisais, jei ant jų pateko skysčio;*
 - 44.8. *neremontuoti pačiam sugedusio elektros įrenginio, laidų, kištuko, kištukinio lizdo. Tai atlikti privalo darbuotojas, turintis reikiamą kvalifikaciją.*

V. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

- 45. Būtina išjungti elektros srovę ir pranešti tiesioginiam darbo vadovui šiais atvejais:
 - 45.1. pastebėjus stiprų detalių, laidų įkaitimą;
 - 45.2. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis elektros lizdas, jungiklis);
 - 45.3. pajutus svylančių laidų kvapą;
 - 45.4. nutrūkus elektros energijos tiekimui;
 - 45.5. padidėjus triukšmui ar vibracijai.
- 46. Įsijungus apsauginei ar priešgaisrinei signalizacijai, nedelsiant reaguoti į pavojaus signalą:
 - 46.1. apžiūrėti pažeistą zoną;
 - 46.2. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;
 - 46.3. iškviešti specialiąsias tarnybas **bendruoju pagalbos telefonu – 112.**
- 47. Kilus gaisrui:
 - 47.1. elgtis ramiai, nesutrikti, realiai įvertinti susidariusią situaciją;
 - 47.2. iškviešti **ugniagesius bendruoju pagalbos telefonu – 112.**
 - 47.3. evakuoti žmones;
 - 47.4. gaisrą gesinti turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis (gesintuvu, smėliu, žeme, velėna, uždengiant nedegia medžiaga);
 - 47.5. informuoti tiesioginį darbo vadovą.
 - 47.6. Įvykus nelaimingam atsitikimui darbe, pakeliui į darbą arba iš darbo:
 - 47.7. nedelsiant iškviešti greitąją medicinos pagalbą arba kreiptis į artimiausią gydymo įstaigą;
 - 47.8. suteikti pirmąją medicinos pagalbą;
 - 47.9. informuoti tiesioginį darbo vadovą;
 - 47.10. darbo vietą ir įrenginių būklę, iki bus pradėtas tirti nelaimingas atsitikimas, reikia išlaikyti tokią, kokia buvo nelaimingo atsitikimo metu; jei tai kelia pavojų aplinkinių žmonių gyvybei ar sveikatai, gali būti daromi tik būtinausi pakeitimai, įforminus tam tikru aktu.

48. Įvykus avarijai nedelsiant išeiti iš pavojingos zonos ir informuoti tiesioginį darbo vadovą.
49. Esant ypatingam atvejui, keliančiam grėsmę darbuotojo saugai ar gyvybei, evakuotis iš pastato artimiausiu keliu, vadovaujantis evakuacijos schemomis ir ženklais.
50. Įvykus elektros įrenginių pažeidimams arba avarijai, darbuotojas privalo imtis priemonių, kad nesusidarytų pavojus žmonių gyvybei, gaisrui kilti ir įrenginių sugadinimui, nedelsiant pranešti tiesioginiam darbo vadovui.

VI. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

51. Sutvarkyti darbo vietą, kurioje buvo dirbama.
52. Patikrinti, ar neliko įjungtų elektros įrenginių, apšvietimo, gaisro sukeliančių medžiagų ir priemonių.
53. Sudėti įrankius, inventorių, įrenginius į tam skirtą vietą.
54. Nusivilkti darbo drabužius, apžiūrėti, ar jie tvarkingi ir švarūs, padėti į jiems skirtą vietą.
55. *Išjungti iš elektros tinklo naudotą įrenginį.*
56. Surinkti visus naudotus įrankius, išnešti šiukšles.
 - 56.1. Darbuotojas, pasibaigus darbui, privalo patikrinti:
 - 56.2. ar išjungti, kurie pasibaigus darbui turi būti išjungiami, elektros įrenginiai, apšvietimas;
 - 56.3. ar nepalikta pašalinių degių skysčių bei lengvai užsiliepsnojančių medžiagų;
 - 56.4. ar neužkrauti takai, skirti prieiti prie gaisro gesinimo priemonių, evakuacinių išėjimų.
57. Darbuotojas, pastebėjęs išvardytų reikalavimų pažeidimus, privalo imtis priemonių jiems pašalinti. Jei jis to padaryti negali, turi pranešti apie tai tiesioginiam darbo vadovui.

Instrukciją parengė:

Ūkio dalies vedėjas

Egidijus Boguška